

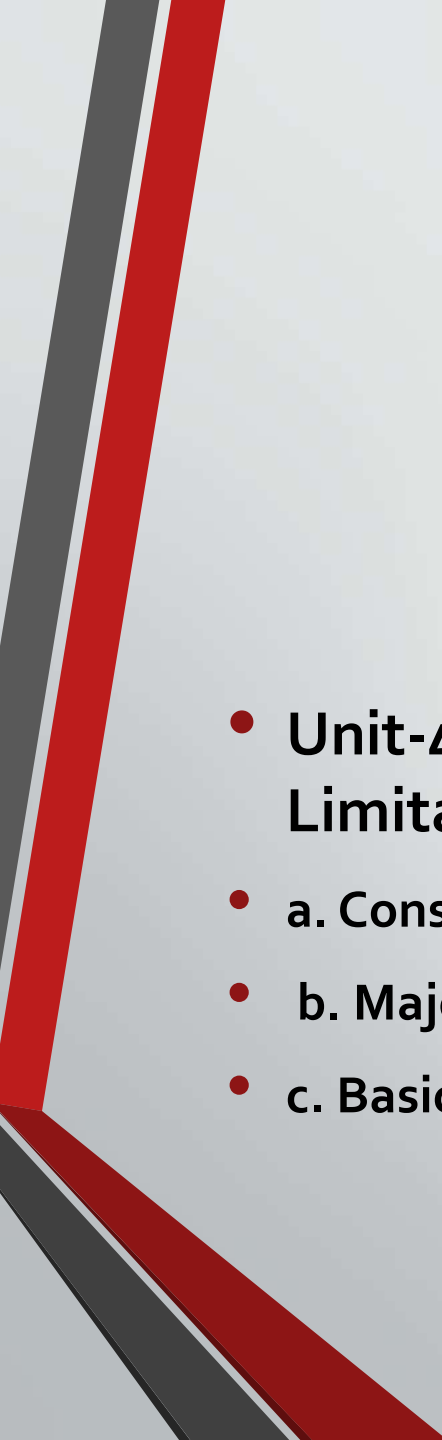
भारतीय राज्यघटनेची तोंड ओळख

Introduction to Indian Constitution

Prepared by
Ghode S.A
Assistant professor
Dept.-Politics
DVP College Nimgaon Sawa

FYBA.Political Science. Revised Syllabus from June 2019

- Unit-I Making of the Indian Constitution
 - a. Historical Background
 - b. Constituent Assembly
 - c. Preamble
 - d. Salient features
- Unit-2 Fundamental Rights, Duties and Directive Principles
 - a. Fundamental Rights
 - b. Fundamental Duties
 - c. Directive Principles of State Policy
- Unit-3 Federalism
 - a. Salient Features of Indian Federalism
 - b. Centre-State Relations
 - C Issues of conflict (Water Issues, Border Issues)

-
- **Unit-4 Constitutional Amendments: Scope and Limitations**
 - a. Constitutional Provisions
 - b. Major Constitutional Amendments (42, 44 and 86)
 - c. Basic Structure of the Indian Constitution

प्रकरण-01

भारतीय राज्यघटनेचे निर्मिती

भारतीय राज्यघटनेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी

- मोर्ले-मिंटो सुधारणा कायदा (१९०९ चा इंडियन कौन्सिल अॅक्ट)
- मॉटेग्यू-चेम्सफोर्ड सुधारणा कामोर्ले-मिंटो(१९१९)
- १९३५ चा भारतप्रशासन कायदा
- कॅबिनेट मिशन योजना(त्रिमंत्री योजना) चा (१९१९)
- भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा (१९४७)

घटना समिती

घटना समिती सदस्य संख्या-३८९ सदस्य संख्या, प्रांताचे २९२ प्रतिनिधी, देशी संस्थांनाचे ९३ प्रतिनिधी, चीफ कमिशनरच्या प्रांतातील ४ प्रतिनिधी

- पूर्वपिठीका
- कॅबिनेट मिशन योजना :
- घटना समितीच्या सदस्यांची निवडणूक-जुलै १९४६ मध्ये निवडणूक
- घटना समितीची पहिली बैठक
- भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा
- घटनासमितीच्या उपसमित्या
- घटनासमितीचा कार्यकाल
- घटनासमितीचे कामकाज

राज्यघटनेचा सरनामा / उद्देशपत्रिका

- आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, लोकशाही, गणराज्य घडवण्याचा व त्याच्या सर्व नागरीकांस:
- सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक- न्याय;
- विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा व उपासना यांचे स्वातंत्र्य
- दर्जाची व संधीची समानता;
- निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता यांचे आश्वासन देणारी बंधूता
- पूर्वर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून; आमच्या संविधानसभेत आज दिनांक २६ नोव्हेंबर १९४९ रोजी याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित करून स्वतः प्रत अर्पण करत आहोत.

भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्याचे तीन भाग

- **राज्यघटनेचे उगमस्थान-**
- "आम्ही भारताचे लोक
- **राज्यव्यवस्थेचे स्वरूप-**
- सार्वभौम समाजवादी
- धर्मनिरपेक्षता
- लोकशाही
- गणराज्य
- **राज्यव्यवस्थेची उद्दिष्टे-**
- न्याय
- स्वातंत्र्य
- समता
- बंधूता
- **घटना स्वीकृती दिनांक**
- **२६ नोव्हेंबर १९४९**

भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये

- विविध घटकांचा प्रभाव
- लिखित व विस्तृत स्वरूपाची राज्यघटना
- अशंत: परिदृढ व अशंत: परिवर्तनीय राज्यघटना
- संसदीय शासनपद्धती
- जनतेचे सार्वभौमत्व
- मुलभूत हक्कांचा समावेश
- राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे
- केंद्रप्राबल्य संघराज्य
- न्यायालयीन स्वातंत्र्य
- धर्मनिरपेक्ष राज्य
- एकेरी नागरीकत्व
- प्रौढ मताधिकार
- मुलभूत कर्तव्यांचा समावेश
- समाजवाद
- द्विगृही कायदेमंडळ
- आणीबाणी विषयक तरतुदी
- अल्पसंख्यांक व मागासवर्गीय सवलती
- निवडणूक आयोग व लोकसेवा आयोग

Thank You